PATRZĄC W NIEBO

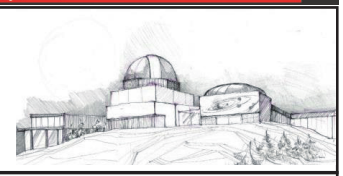

Rozmaitości ASTRONOMICZNE | Wiadomości ze świata nauki i techniki | Doniesienia z CERN ESA NASA | www.facebook.com/cwintpoland | Nr 11/2016

Co na niebie? Ciekawe konfiguracje Księżyca, planet i gwiazd w marcu 2016 r.

W marcu nie zobaczymy już na niebie ani jasnej Wenus, ani Merkurego, przez co liczba ciekawych spotkań, w porównaniu do poprzednich miesięcy, bardzo się skurczy. Ale niedobór widowiskowych spektakli niebieskich zrekompensuje nam powiew nadchodzących cieplejszych dni i nocy, czego wyraźnym znakiem będzie marcowa zmiana czasu na letni.

21.03.2016

Tego wieczoru, jak tylko niebo dostatecznie ściemnieje, nisko nad wschodnim horyzontem pojawi się Księżyc krótko przed pełnią (97%) w towarzystwie jasnego Jowisza (-2,5mag). Parka będzie widoczna w południowo-wschodniej części gwiazdozbioru Lwa, a jej górowanie przypadnie na okolice godziny 23 na wysokości ponad 40 stopni. W czasie górowania wzajemna odległość kątowa obiektów wyniesie nieco ponad 3 stopnie. Niestety, duży blask Księżyca przyćmi okoliczne gwiazdy i rozjaśni tło nieba, jednak jasny Jowisz będzie się wciąż pięknie prezentował, tworząc przyjemny widok, który z pewnością przyciągnie również wzrok osób nie związanych z astronomią. Zachód parki nastąpi już na jaśniejącym niebie, około godziny 5.30.

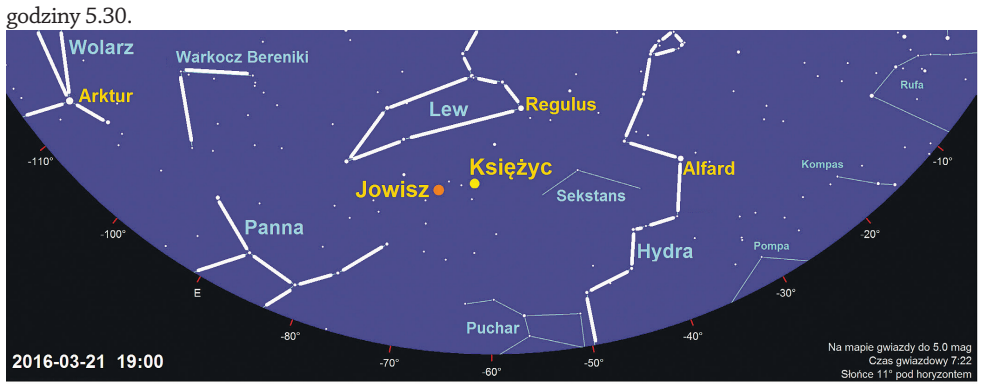

29.03.2016

W drugiej połowie nocy 28/29 marca (czyli już 29.03), będziemy świadkami najładniejszego spotkania niebieskiego w tym miesiącu. Jeśli skierujemy wzrok nisko nad południowo-wschodni horyzont, zobaczymy tam Księżyc przed ostatnią kwadrą (75%), na zachód-południowy zachód od niego, w odległości 4 stopni, widoczny będzie czerwonawy Mars (-0,4mag), a na południowy wschód od Księżyca bez trudu dostrzeżemy żółtawego Saturna (0,4mag) oddalonego o 7,5 stopnia. Spotkanie będzie miało miejsce na pograniczu gwiazdozbiorów Wężownika i Skorpiona, a widoku dopełni czerwonawy Antares (1mag), widoczny niecałe 9 stopni na południowy zachód od Księżyca. Jednak aby trio stało się wyraźnym kwartetem, będziemy musieli poczekać do godziny 3. Najbardziej wytrwali obserwatorzy, którzy wytrzymają do godziny 5, lub ci, którzy po prostu wstaną wcześniej nie zarywając całej nocy, będą mogli podziwiać górowanie tego malowniczego kwartetu księżycowo-planetarno-gwiezdnego, tworzącego dość regularny trapez przechylony w prawo, lub jak kto woli, spłaszczony krzyż, na wysokości około 15 stopni (środek trapezu/krzyża). W czasie górowania wzajemne położenie obiektów wyglądać będzie następująco, w stosunku do Księżyca wyznaczającego północny wierzchołek przechylonego trapezu: Mars 4,5 stopnia na południowy zachód, Saturn niecałe 6,5 stopnia na południowy wschód, Antares 8,5 stopnia na południe.

To spotkanie będzie też świetną okazją dla początkujących miłośników astronomii do wychwycenia różnic w wyglądzie Marsa i Antaresa, które będą miały podobną jasność i barwę. Zwróćcie uwagę, że Mars (planeta) świeci zdecydowanie spokojniejszym blaskiem niż nieustannie migoczący Antares (gwiazda). Powodem jest różnica w rozmiarach kątowych tych obiektów na niebie. Blask punktowej gwiazdy jest bardziej podatny na wpływ turbulencji w atmosferze ziemskiej niż blask malutkiej, lecz jednak nie punktowej, tarczy planety. Różnica stabilności blasku jest najprostszym sposobem obserwacyjnym odróżnienia gwiazdy od planety. 28 i 30 marca również będzie okazja do podziwiania tego kwartetu, ale z innym położeniem Księżyca. 28.03 Księżyc w fazie 82% będzie widoczny na zachód od Marsa i Saturna, a 30.03 (faza 65%) przesunie się na wschód od planet.

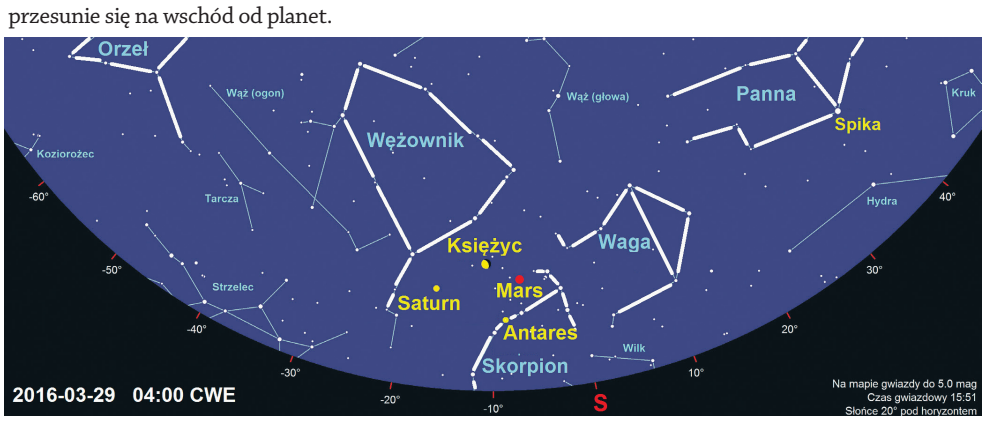

Pamiętajmy również o wiosennym okresie korzystnej widoczności światła popielatego „młodego" Księżyca. Wieczorami, dzięki korzystnemu nachyleniu ekliptyki względem horyzontu, wąski sierp Księżyca z dnia na dzień pnie się stromo po nieboskłonie, dzięki czemu delikatne światło popielate pięknie wyróżnia się na tle ciemniejącego nieba. Szybkie nabieranie przez Księżyc wysokości w deklinacji to również okazja do podjęcia prób dostrzeżenia jak najwęższego sierpa księżycowego świeżo po nowiu, co może być ciekawym i emocjonującym zadaniem obserwacyjnym. W tym miesiącu pierwszym wieczorem do podjęcia ekstremalnie trudnej próby uchwycenia Księżyca w fazie 0,5% był 9 marca, a okres od 10 do 13 marca upłynął pod znakiem dobrej widoczności światła popielatego. Dodatkowo, wieczorem 13 marca Księżyc był widoczny niecałe 10 stopni od Plejad.

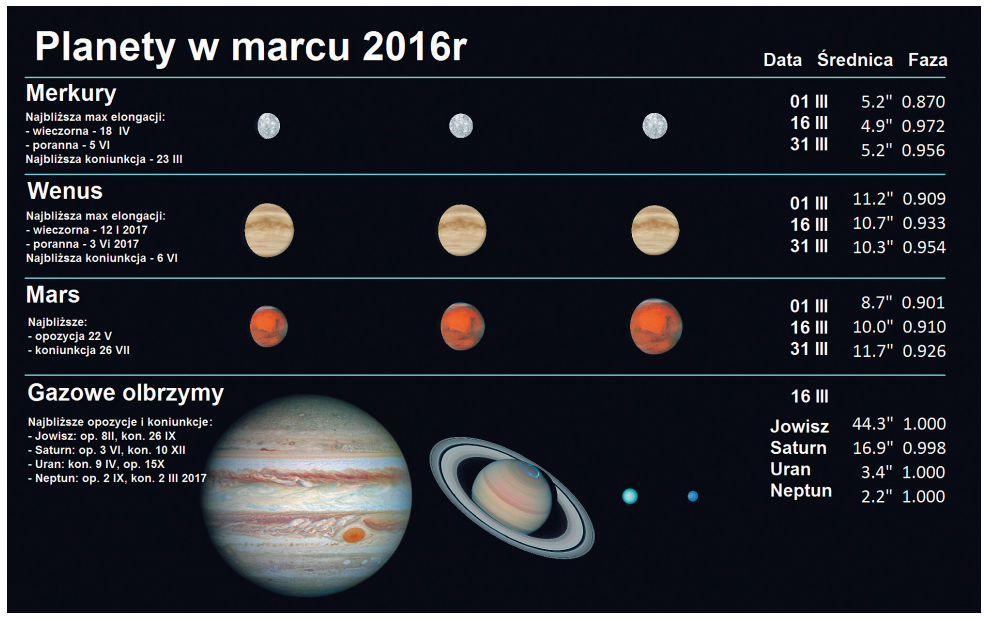

• **Merkury**, ze względu na wyjątkowo niekorzystne położenie na ekliptyce względem Słońca, będzie praktycznie przez cały miesiąc niedostępny dla obserwacji amatorskich. Najpierw, przez ponad dwie dekady miesiąca będzie „gonił" Słońce wschodząc praktycznie razem z nim, by 24 marca osiągnąć koniunkcję górną. Po niej, planeta nie zdąży się jeszcze „podnieść" na ekliptyce i uciec Słońcu. Na widoczność wieczorną Merkurego musimy poczekać do kwietnia.

• **Wenus**, mimo dużej jasności, podzieli los Merkurego i również praktycznie nie będzie widoczna w marcu. Jednak z powodu mniejszej prędkości kątowej, Wenus nie zdoła nawet „dogonić" Słońca i do końca miesiąca będzie wędrować po jego zachodniej stronie, wschodząc wraz z naszą Gwiazdą Dzienną.

• **Mars** widoczny będzie w drugiej połowie nocy. Miesiąc rozpocznie w gwiazdozbiorze Wagi, 4 stopnie na południe-południowy wschód od gwiazdy γ Lib (3,9mag). W połowie miesiąca Czerwona Planeta przekroczy granicę ze Skorpionem, by pozostać w nim już do końca marca. Na początku miesiąca Mars będzie wschodził przed godziną 1, a wypatrzymy go nad południowo-wschodnim horyzontem. Do 26 marca godzina wschodu Marsa przesunie się na okolice północy, ale ze względu na zmianę czasu na letni, 27 marca znów przesunie się ona na 1. Jego odległość kątowa od Słońca systematycznie się powiększa, jednak nie wpłynie to na zdecydowaną poprawę jego widoczności, co potęguje fakt, że planeta przemierza obecnie najniższe partie ekliptyki. W połowie marca Mars będzie górował około godziny 4.30 na wysokości niecałych 20 stopni. Będzie wtedy tworzyć ładny trójkąt z żółtawym Saturnem i czerwonawym Antaresem (patrz również dział zjawisk). Przez cały miesiąc zachód Marsa będzie następował już po wschodzie Słońca. Jasność Marsa w marcu wyraźnie wzrośnie z 0,3 do -0,5 magnitudo. Warto wspomnieć, że 16 marca Mars przejdzie bardzo blisko bardzo ładnej gwiazdy podwójnej β Sco (2,6+4,9 magnitudo). Ich wzajemna odległość kątowa wyniesie mniej niż 9 minut łuku! Natomiast 21 marca Mars przejdzie poł stopnia na południe od kolejnej gwiazdy podwójnej, ν Sco (4,3+6,5 magnitudo). Zachęcam do obserwacji i „odkrywania" dla siebie tych wspaniałych par gwiezdnych przy okazji obserwacji Marsa.

• **Jowisz** kontynuuje ruch wsteczny na tle gwiazd południowo-wschodniej części konstelacji Lwa i 8 marca osiągnie opozycję. To najlepszy czas na obserwacje i próby sfotografowania tego gazowego olbrzyma oraz zjawisk w systemie jego czterech najjaśniejszych księżyców. Miesiąc planeta rozpocznie bardzo blisko gwiazdy σ Leo (4mag), którą minie 3 marca w odległości zaledwie 14 minut łuku. Do końca miesiąca Jowisz przesunie się w kierunku gwiazdy χ Leo (4,6mag). Jak przystało na planetę w okolicy opozycji, Jowisz będzie w marcu widoczny praktycznie przez całą noc, górując około północy na wysokości ponad 40 stopni. Jowisz jest obecnie najjaśniejszym obiektem „gwiazdowym" na nocnym niebie, osiągając blask -2,5 magnitudo, i trudno będzie go pomylić z innym obiektem. Pod koniec miesiąca jasność planety minimalnie spadnie, do -2,4 magnitudo.

• **Saturn** wciąż powoli przemierza najniższe partie ekliptyki w gwiazdozbiorze Wężownika i widoczny jest w drugiej połowie nocy. Na początku miesiąca będzie wschodził około godziny 2.30. Znajdziemy go nisko nad południowo-wschodnim horyzontem, a z jego identyfikacją nie powinno być żadnych trudności. Planeta przebywa obecnie mniej więcej na linii łączącej Antaresa (α Sco) i gwiazdę η Oph (2,5mag). Przez większą część marca Saturn będzie górował już na jasnym niebie, ale w ostatnich dniach miesiąca sytuacja się poprawi i górowanie będzie miało miejsce na jeszcze w miarę ciemnym niebie, na wysokości nieco ponad 15 stopni (ostatniej nocy marca Saturn będzie górował chwilę po godzinie 5). Do nocy 26/27.03 moment wschodu planety przesunie się na godzinę 0.30, jednak po zmianie czasu na letni, wróci na godzinę 1.30. Jasność Saturna w marcu wzrośnie nieznacznie z 0,5 do 0,4 magnitudo, a pod koniec miesiąca Saturn zwolni, by 26 marca, zatrzymać się w rektascensji, rozpoczynając ruch wsteczny ku opozycji.

Marcin Siudziński – [ASTRONOMIA]

Wyślij mail na adres redakcja@astronomia.media.pl z tematem „CWINT – Patrząc w NIEBO" i podaj swój adres korespondencyjny otrzymasz bezpłatnie jeden numer czasopisma ASTRONOMIA. Naprawdę warto – dziesiątki ciekawych artykułów, wspaniałe zdjęcia i mapy nieba!

Kontakt: CWINT Piotr Duczmal, mail: pd@ecis.pl, tel.601-97-70-54

CWINT - OTWIERAMY DLA CIEBIE SZEROKO DRZWI DO ŚWIATA WIEDZY I NAUKI